ئاڵە کۆکێك بۆ گڵکۆی

(ڕەهبەر جەلال مامەش)

سەربازی ونی هونەرو وشەی کوردی

هاوڕێ باخەوان: لاهای- هۆڵندا

چەند ساڵێك بوو بەهۆی گۆڤاری (دڵانپار)ەوە، بوومە هاوڕێی (ڕەهبەر جەلال)ی جوانەمەرگ. هاوڕێیەتیەکەمان زێتر پتەوبووو چەند جارێك، هەرچەندە زۆرلێك دوور بووین، یەکترمان بینی. لەو ماوەیەدا، پێکەوە چەند نامەیەکی زۆرمان گۆڕییەوەو (دڵانپار)یش چەند نوسینێکی منی بڵاوکردەوە، هاوڕێیەتییەکەی من و ڕەهبەر زێتر گەشەی کردو بووینە دووهاوبیر، دوو هاوبیری واکە هەردەم لەسەر کێشەی ڕەوای نەتەوەکەمان خەریکی باس و خواس و گۆڕینەوەی راوبۆچوونەکانمان بووین.

ماوەیەك بوو ڕەهبەر دەنگی نەبوو. تاوەکو بەداخێکی گرانەوە لەچەند هاوڕێیەکم بیست، کە ڕەهبەر تووشی شێرپەنجەی گەدەو جگەر بووەو بۆ چارەسەری نەخۆشییەکەی لە نەخۆشخانەی هێلیسینکیی پێتەختی وڵاتی فینلاند کەوتووە.

دەردی هاوبیری جوانەمەرگم بێ دەرمان بوو. هەر بۆیە بەداخ و پەژارەیەکی زۆرەوە لە ڕۆژی ٦ی ئەپریلی ئەمساڵدا چاوی لێکنا. پاش چەند ڕۆژێکیش لە ڕێکەوتی ١٧ی هەمان مانگدا تەرمی جوانەمەرگیان لەسەر داوای خێزانەکەی کە خەڵکی فینلاندە، لە ئاپۆرایەکی زۆرو ماتەمدا، لە گۆڕستانێکی شاری هێلیسینکیدا ناشت.

جوانەمەرگ، تا ئەو ڕۆژەی کۆچی دوای کرد، (مام هێمن) ئاسا،ڕێبواری ڕێگای(عەشق و ئازادی) بوو. چونکە زۆربەی تەمەنی خۆیی بۆژیانێکی ئازادو یەکسانی خەڵکی کوردستان تەرخان کردبووو لەسەرەمەرگیشدا زۆری لە هاوڕێیانی دەکرد کەگۆرانیی (کراس زەردێ)ی بۆ بڵێن و خۆشی جارجارە ئەگەر ئازاری شێرپەنجەکەی وادەی دەنگ و هەناسەی بدایە، بەشداری کۆڕی خەمی گۆرانیی هاوڕێ و کەس و کاری بەو وشەیەکی ئەو گۆرانییە دەکرد. پاش ئەم گۆرانییە دیسانەوە جەخت لە هاوڕێیانی دەکات کە گۆرانی(قژکاڵی لێوئاڵی)ی بۆ بڵێن و جوانەمەرگ بە بیستنی ئەم وشە جوانانەی گۆران و هەندێك جاریش گوتنی، بۆ هەتاهەتا، چاو لێك دەنێت و کوردستان و کوردو هونەرو وشەو سێ منداڵی جوان و خێزانەکەی و کەس و کارو هاوبیرانی و هەموومان بە جێدەهێڵێت.

بە ڕادەیەك کە کۆچی دوای ژیانێکی نەتەوەی بوو لە هونەرو وشەی کوردەواری کەوت و خەڵکانێکی زۆر کە جوانەمەرگیان ناسیبێت و نەناسیبێت، بۆی خەفەتبار بوون. تاکە ڕاسپاردەشی لەسەرەمەرگدا بۆهاوڕێیانی ئەوەبوو، کەگۆڤاری دڵانپار بەردەوام بێت.

جوانەمەرگ لە ڕۆژی (١٢/٧/١٩٥٣) لە شاری کۆیەی باشووری وڵات لەدایکبووەو خوێندنی سەرەتایشی لەو شارەتەواو کردووە. لەکاتی هەڵگیرساندنی شۆڕشی ئەیلول و بەهۆی خێزانەکەیەوە، هەر بە منداڵی دەربەدەری ئەم شارو ئەو شار بووەو دەکرێت بگوترێت کەکوردایەتی بەشیرەوە خوردووەو هەر لە تەمەنێکی زۆر زووەوە هەستی بەچەوساندنەوەی داگیرکەران کردووە. بەگووتەی جوانەمەرگ خۆی ئەو دوو ساڵەی کەلە خوێندنگەی شۆڕش لە شاری قەڵادزێدا خوێندوویەتی، باشترین قوتابخانەی ئەو بووە.

خێزانی جوانەمەرگ لە ساڵی (١٩٦٣) دا دەگەڕێنەوە کۆیەو پاشان روو لە شاری هەولێر دەکەن و لەوێ نیشتەجێ دەبن. ڕەهبەر قوتابخانەی ناوەندی لە هەولێر تەواو دەکات. لە ساڵی ١٩٧٠دا دەچێتە پەیمانگای هونەرەجوانەکانی بەغداد لەبەشی (نیگارکێشان) و بەسەرکەوتوویی خوێندن تەواو دەکات.لەکاتی هەڵگیرساندنی شەڕی نێوان داگیرکەری ئێراقی و شۆڕشی کورد لە ساڵی ١٩٧٤دا دەبێتە پێشمەرگەو هەر لە ساڵەشدا بەشداری پێشانگای هونەرمەندە پێشمەرگەکانی کوردستان لە ناوپرداندا دەکات. پاش هەرەسی شۆڕش ئەمیش بە دڵشکاوییەوە دەگەڕێتەوەو لە ساڵی ١٩٧٧دا دەبێتە پشکێنەری وانە هونەرییەکانی قوتابخانەی هەولێر.

جوانەمەرگ لەبەر ئەوەی بەرەنگاری ئەوە دەبێتەوە کە ئالای داگیرکەری ئێراقی بۆ ڤیستڤاڵی قوتابخانەکان بنەخشێنێت، دەگوێزرێتەوە بۆ قوتابخانەی گوندی (شیری ژێری) لە ناوچەی سیدەکان و دەبێتە مامۆستای منالانی ئەو گوندە. جوانەمەرگ لەوێ یەکەم سەرنجی ئەوە دەبێت کە خەڵکی گوند تەنێ کوڕەکانیان دەنێرنە بەر خوێندن، هەر بۆیە ئەویش لە ناو گوندەکەدا مان لە خواردن دەگرێت بۆ ئەوەی کچەکانیان بنێرنە بەر خوێندن.بەهۆی ئەم مانگرتنەی جوانەمەرگەوە خەڵکی گوند کچەکانیان دەنێرنە فێرگەی گوندو فێری خوێندەواری دەبن.

ڕەهبەر جەلال، قوتابخانەی گوندی شیری ژێری کردبووە بنکەی پشوودانی پێشمەرگەو شوێنی کێشانی نیگارەکانی.

لەساڵی ١٩٧٧دا بەهۆی بیروباوەڕی کوردایەتییەوە، خەباتی رامیاری خۆی لە دژی ئۆتۆنۆمیخواز دەست پێدەکات. پاش هەڵگیرساندنی شەڕی براکوژی، جوانەمەرگ بڕیاری هاتنە دەرەوەی کوردستان دەدات، تاوەکو خوێندنی باڵا بەدەست بهێنێت.

لە ساڵی(١٩٨٣) دا دەگاتە یۆگۆسلاڤیا و لە هەمان ساڵدا دەچێتە ئەکادیمیای هونەری کۆماری مەکدۆنیا و بە پلەی یەکەم خوێندن تەواو دەکات. لە ساڵی (١٩٨٤) لە ئەکادیمیای بەرزی هونەریی (سوریکەف) لە مۆسکۆ وەردەگیرێت و لە ماوەی پێنج ساڵدا ئەویش تەواو دەکات و لە ساڵی ١٩٩٠دا پلەی ماستەر لە هونەردا وەردەگرێت.

جوانەمەرگ لە ڕووسیا دەبێتە هاوڕێی خانمێکی فینلاندی بە نێوی خاتوو (میریا) و هەربەهۆی ئەویشەوە دەبێت کە پاشان نیشتەجێی وڵاتی

فینلاندا دەبێت و تاتێیدا کۆچی دوایی دەکات و لەو خانمە فینلاندییە سێ منداڵی بە نێوی (ڕۆژە، کوردستان و ئاسمان) هەیە.

ڕەهبەر جەلال لەو ماوە ناجێگیرو کورتەی ژیانیدا گەلێك کاری کردوون، کە هەموویان جێی شانازین بۆ ئێمەی کورد، کە ئەمانە گرنگترین کارەکانی هونەرمەندن.

* لە ساڵی ١٩٧٠دا بە یارمەتیی کۆمەڵێك لاوانی کۆیە (تیپی شانۆیی کەکۆن) دادەمەزرێنێت و دەبێتە، سەرپەرشتیاری تیپەکە.

* هەر لە ساڵی ١٩٧٠دا دەبێتە ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەرایەتیی گۆڤاری (ڕهێڵە)ی یەکێتی خوێندکارانی کوردستان.

* تا ئەم ساڵی ١٩٧٠یەش، بەشداری لە هەموو پێشانگاکانی ساڵانەی قوتابخانەکانی هەولێردا کردووە.

* لە ساڵی ١٩٧٤دا بە شداریی لە پێشانگای هاوبەشی هونەرمەندە پێشمەرگەکانی کوردستان لە ناو پردانداکردووە.

* ساڵی ١٩٧٧دەبێتە ئەندامی بەڕێوەبەری (کۆمەڵەی هونەرو وێژەی کوردی ـ لکی هەولێر).

* هەر لەم ساڵەدا، یەکەمین پێشانگەی تایبەتیی خۆی لە شاری هەولێر دەکاتەوەو لە پێشانگایەدا، تابلۆی (ڕاپەڕین)ی پیشانداوە، کە یەکێکە لە بەناو بانگترین تابلۆکانی هونەرمەندو خەڵکانێکی زۆر هاتوون بۆ سەیری.

* لە ساڵی ١٩٧٩دا لەگەڵ سێ هونەرمەندی تردا پێشانگای هاوبەشی لە هەولێر کردووەتەوە.

* لە ساڵی (١٩٨٠) دا پێشانگایەکی تایبەتی تری لە هەولێردا کردۆتەوە.

* لە ساڵی (١٩٨٣) دادەبێتە بەڕێوەبەری گۆڤاری (کورد)، کە دەنگی خویندکارانی کورد بووە لە یۆگۆسلاڤیا.

هەروەها لە هەندەرانیش ئەم پیشانگایانەی کردۆتەوە:

* ١٩٨٨، پیشانگایەکی تایبەتیی لە فینلاند.

* ١٩٨٨، پیشانگایەکی هاوبەش لە لەندن.

* ١٩٨٨، پیشانگایەکی هاوبەش لە تەبلیس.

* ١٩٩١، دوو پیشانگای هاوبەش، لە فینلاندو یەکێکی تایبەت

* ١٩٩٢، پیشانگەیەکی تایبەتی لە فینلاند و یەکێکی هاوبەشیش لە رووسیا.

* ١٩٩٣، پیشانگایەکی تایبەتی لە فینلاند.

* ١٩٩٤ دوو پیشانگا لە فینلاند.

* ١٩٩٥، پێشانگایەك و سیمنارێك لە سەر هونەری کوردی لە سوید.

* جوانەمەرگ دوا پیشانگای خۆی لە ڕۆژی (١٩٩٥/١٠/٩) دا لە شاری هێلیسینکیی فینلاندا کردووەتەوە.

سەرەڕای ئەو کارە هونەریانەی کە باسکران، هونەرمەند ڕەهبەر جەلال، ساڵانێکی زۆرە خەریکی نووسین و لێکۆڵینەوەیە. چەندین باسی بە پێزی لە گۆڤارو ڕۆژنامە کوردیەکاندا بڵاوکردۆتەوە.

لە ساڵی ١٩٨٦وە دەستی کردوە بە دەرکردنی گۆڤاری (دڵانپار)، کە تا ئەو ڕۆژەی کۆچی دوای کرد، ٢٥ژمارەی لێ بڵاوکرایەوە کە دوا ژمارەیان لە هاوینی ١٩٩٧دا دەرچوو. شایانی باسە ئەم گۆڤارە چاکانەی کە لە هەندەران دەردەچوون و زۆربەشی بە هۆی ماندووبوون و دەستەنگینی و پەیوەندیەکانی جوانەمەرگەوە دەردەچوون.

نێوبراو، هەردەم جێگای بڕوای هاوڕێیانی و پتەوکاری گیانی تەبایی بوو لە نێوانیاندا. چونکە دەیزانی دابڕان و بەش بەشی لە نێو کوردا گەورەترین هۆی ژێردەستیمانە.

هەوڵەکانی بۆ یەکگرتنی هەر چوار کۆنگرەکەی کورد لە هەندەران باشترین نموونەیە. کە هەردەم خەمی ٣٠ ملیۆن کوردی دابوو بە کۆڵیداو ئازادیی و بەختەوەریی نەتەوەکەی ببووە یەکەمین و دواهەمین هیوای ژیانی....

ڕەهبەر جەلال، جێی هێشتین و ئەو هەموو کارە هونەری و وێژەیی و هەڵوێستە جوانانەی بۆ کورد جێهێشت.

منیش لە لایەن خۆمەوە، وەك ئەمەکێکی هاوبیرێتیمان هەر ئەم چەند دێرەم لە دەست هات و کردمە ئاڵەکۆکی دەستی شوانانەم و پێشکەشی گڵکۆی جوانەمەرگی ڕەوان شادم کرد. بە هیوای ئەوەی چیدی دڵسۆزانی وەکو ڕەهبەر جەلال، داخ و خەفەتی نەتەوەکەیان تووشی دەردی کوشندەیان نەکات و لە بەهاری تەمەنیاندا هیوا پیرۆزەکانیان نەبەنە ژێر گڵەوەو لە هەندەرانیش بە خاك نەسپێردرێن. چونکە نە ئەوە مردنی ئەوانە، نە ئەوەش دوا جێژگەیان....